

Кирдан Б.В., аспірант Національної академії
внутрішніх справ;
Науковий керівник: Бичкова С.С.,
доктор юридичних наук, професор, заступник
начальника кафедри цивільного права і
процесу Національної академії внутрішніх
справ

ЗАХИСТ ПРАВ АВТОРА: ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ

Конституція України закріплює право кожної людини на свободу творчості і гарантує захист цього права у разі його порушення. Автор має виключне право на результат своєї інтелектуальної діяльності, тобто самостійно їм користуватися чи передавати іншим суб'єктам. Але не рідко такий порядок порушується: інший суб'єкт без попереднього отриманого дозволу від автора чи особи, якій належать майнові права автора, починає розпоряджатись останніми на власний розсуд. Забезпечення належного захисту прав автора, на нашу думку, є достатньо важливим, оскільки саме від інтелектуального капіталу, який наявний в нашій державі, і залежить її становлення на світовій арені.

Поняття «захист прав автора» не визначено ні в Цивільному кодексі України, ні в Законі України «Про авторське право і суміжні права», тому вчені по різному його трактують.

Наприклад, Бондаренко С.В. вважає, що захист прав автора - це сукупність передбачених законодавством заходів, метою яких є відновлення та визнання прав, які були порушені, що включає

діяльність відповідних органів державної влади з поновлення та визнання прав, а також усунення перешкод, які заважають реалізації прав та законних інтересів їх суб'єктів [1, с.186].

Панасюк О.О. під захистом прав автора розуміє не тільки передбачені законом способи припинення їх порушення та притягнення порушників до юридичної відповідальності, а й заходи з визнання авторських прав [5, с. 759].

Ми вважаємо, наведені визначення дійсно є змістовними, але в повному обсязі не розкривають змісту аналізованого поняття. Тому ми пропонуємо уточнення визначення, а саме: захист прав автора - це сукупність передбачених законом заходів щодо відновлення та визнання порушених, невизнаних чи оспорених прав автора та притягнення винної особи (осіб) до цивільно-правової відповідальності.

Із наведеної дефініції можна виокремити такі ознаки захисту прав автора:

1) ним є сукупність передбачених законом заходів, тобто у законі чітко визначені заходи, за допомогою яких суб'єкт авторського права може захистити свої порушені, невизнані чи оспорені права;

2) ці заходи спрямовані на відновлення та визнання порушених, невизнаних чи оспорених прав: автор може захистити свої права не лише шляхом відновлення порушених прав, а й шляхом їх визнання. Таке твердження цілком підтверджується судовою практикою, зокрема: Держинський районний суд м. Харкова розглянув 11.06.2013 року у відкритому судовому засіданні питання про ухвалення додаткового рішення суду у цивільній справі за позовом ОСОБА_1 до ОСОБА_2 про визнання авторського права, стягнення моральної шкоди, компенсації, зобов'язання вчинити певні дії, скасування свідоцтва про реєстрацію авторського права на твір [2].

Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ розглянув 12.02.2014 справу за позовом ОСОБА_4 до ОСОБА_5, Державної служби інтелектуальної власності України про визнання авторського права та визнання свідоцтва про реєстрацію авторського права на твір недійсним за касаційною скаргою ОСОБА_4, поданою представником - ОСОБА_6, на рішення апеляційного суду м. Києва від 23 жовтня 2013 року[6];

3) притягнення винної особи до цивільно-правової відповідальності. Ця ознака передбачає, що, загалом, юридична відповідальність поділяється на багато видів. У нашому випадку особа винна у порушенні, не визнанні чи оспоренні прав притягується саме до цивільно-правової відповідальності.

На наш погляд, вказівка у визначенні захисту прав автора на кількість винних осіб є також доречною, хоча така ознака і не є визначальною. Адже достатньо часто кілька осіб спільними діями (бездіяльністю) порушують, не визнають, оспорюють права автора, а тому і до відповідальності слід притягувати всіх таких осіб.

Враховуючи вищевикладене, ми пропонуємо внести зміни до статті 1 «Визначення термінів» Закону України «Про авторське право і суміжні права» і доповнити її ще одним терміном: «Захист прав автора - це сукупність передбачених законом заходів щодо відновлення та визнання порушених, невизнаних чи оспорених прав автора та притягнення винної особи (осіб) до цивільно-правової відповідальності».

Проаналізувавши поняття «захист прав автора», ми можемо чітко визначити, в чому ж полягає його сутність.

По-перше, діяльність щодо захисту прав автора дає можливість кожній фізичній та юридичній особі відстоювати своє законне, а точніше - конституційне, право в порядку передбаченому законом.

По-друге, відновлення і визнання порушених, невизнаних чи оспорених прав автора продемонструє кожному автору, що саме його праця, його інтелектуальна діяльність (результат такої діяльності) є важливими і держава гарантує захист належних йому прав.

По-третє, захист порушених, невизнаних чи оспорених прав автора деякою мірою допоможе запобігти в подальшому таким порушенням (профілактика правопорушень).

По-четверте, винна особа (винні особи) будуть притягнуті до цивільно-правової відповідальності.

Підводячи підсумок, хотілось би зазначити, що кожен автор повинен усвідомлювати: будь-яке порушене, невизнане чи оспорене його право має бути справедливо відновлене та визнане, а отже, захищене.

Список використаних джерел

1. Бондаренко С. В. Авторське право та суміжні права : Гкур лекції / С. В. Бондаренко. - К. : Ін-т інтел. власн. і права, 2008. - 288 с.
2. Додаткове рішення у справі № 2-1099/2011 від 11.06.2013 // Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua>.
3. Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1994. - № 13. - Ст. 64.
4. Конституція України: чинне законодавство зі змінами та допов. Станом на 29 серп. 2011р. : офіц. текст. - К. : ПАЛИВОДА А.В., 2011. - 56 с.
5. Панасюк О. О. Поняття та класифікація форм захисту авторських прав / О. О. Панасюк // Форум права. - 2013. № 1 - С. 758 - 762 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2013-1/13poozap.pdf>
6. Ухвала Вишого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справу справі № 6- 46979св13 від 12.02.2014 // Єдиний державний реєстр судових рішень ГЕлектронний ресурсі. - Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua>
7. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 [Електронний ресурс].- Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
8. Цивільний процесуальний кодекс України : станом на 01 січ. 2012 р. - Х. : Одиссей, 2012. - 184 с. - (Закони України).